

Nr 286.

Av herr Björkman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m.

Det i Kungl. Maj:ts proposition nr 232 framlagda förslaget till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet syftar framför allt till att hindra olämplig jorddelning genom avstyckning. Huvudvikten i det nu framlagda förslaget till lagändring har därför kommit att läggas vid omarbetning av de ur jordpolitisk synpunkt uppställda villkoren för avstyckning. Särskilt har det med hänsyn till det aktuella kravet på jordbrukets rationalisering ansetts vara av vikt att en omedelbar revision av de materiella reglerna för avstyckning kommer till stånd. Frågan om ett enklare och snabbare förrättningsförfarande vid avstyckning har departementschefen ansett böra anstå till den slutliga revisionen av jorddelningslagen. De spörsmål, som hänföra sig till önskemålen om en mer rationell procedur för fastställelseprövning av avstyckningar, ha likaledes ställts på framtiden.

Det torde vara en allmänt känd och erkänd sak hos den allmänhet, som kommer i beröring med avstyckningsverksamheten, att nuvarande fastställelseprocedur, särskilt då det gäller förrättningar inom områden, där länsstyrelsen är fastställelsemyndighet, ofta är synnerligen tungrodd. Detta förhållande har också kraftigt påtalats av riksdagens revisorer år 1946 (§ 29 av deras berättelse) vid granskning av länsarkitekternas arbetsbalans.

Behörighet att meddela fastställelse å avstyckning tillkommer enligt nu gällande lag i regel fastighetsbildningsmyndigheterna, d. v. s. överlantmätaren och — vid sammanläggning — ägodelningsdomaren samt, i händelse av besvär eller att överlantmätaren anser avstyckningen icke vara lagligen verkställd, ägodelningsrätten. Inom sådana områden, som angivas i 19 kap. 5 § andra stycket jorddelningslagen, är däremot länsstyrelsen fastställelsemyndighet. Dessa områden äro främst sådana, där municipalbildning skett — utan att fördenskull reglerna i fastighetsbildningslagen blivit tillämpliga — samt där byggnadsplan, avstyckningsplan eller utomplansbestämmelser fastställts. Sker i samband med avstyckning gränsbestämning, skall denna fastställas av ägodelningsdomaren och i vissa fall — t. ex. vid besvär eller där tvekan om förrättingens laglighet föreligger — av ägodelningsrätten. Alla avstyckningar passera emellertid överlantmätaren, som i de fall, där han icke äger behörighet att fastställa förrättingen, har att av-

giva yttrande till vederbörande fastställelsemyndighet. Att nämnda procedur medför ett synnerligen omständligt remissförfarande i flertalet fall är uppenbart. Gången av ett avstyckningsärende inom område, där länsstyrelsen är fastställelsemyndighet och där vid förrättningen — som ofta är fallet — gränsbestämning är erforderlig och avstyckningen sker för sammanläggning, åskådliggör kanske bäst det orimliga i nuvarande sakens tillstånd. Gången är följande.

Efter förrättningens avslutande inskickas akten av förrättningsmannen till överlantmätaren, som efter granskning med eget yttrande översänder densamma till ägodelningsdomaren. Efter fastställelse av gränsbestämningen går akten åter till överlantmätaren för att av honom med yttrande översändas till länsstyrelsen för meddelande av villkorlig fastställelse (d. v. s. förrättningen fastställs under villkor att sammanläggning kommer till stånd). Innan länsstyrelsen villkorligt fastställer förrättningen, remitteras emellertid akten regelmässigt till den sakkunnige i planfrågor, länsarkitekten. Sedan akten efter denna remiss fastställts villkorligt av länsstyrelsen, återgår akten till överlantmätaren för viss anteckning i jordregistret. Därefter vandrar akten åter en gång till ägodelningsdomaren, som har att förordna om sammanläggning, varigenom fastighetsbildningen fullbordats. Akten återgår därefter till överlantmätaren för den nya fastighetens införande i jordregistret, varefter akten slutligen återkommer till förrättningsmannen, som då har att tillställa sökanden till förrättningen den upprättade kartan med åtecknat fastställelsebevis. Och därefter är det äntligen klart för ägaren till den nya fastigheten att söka lagfart å sitt fång. Några ytterligare kommentarer torde vara överflödiga.

Proposition om den nya hyggnadslagstiftningen har redan framlagts för 1947 års riksdag. Begreppet utomplansbestämmelser erhåller genom den nya byggnadslagen ett annat innehåll än tidigare. Enligt gällande lag förutsätta utomplansbestämmelser för sin tillkomst att tätbebyggelse är att förvänta. Enligt byggnadslagen skola däremot utomplansbestämmelser användas för områden, där tätbebyggelse ej finnes eller är att förvänta men där viss reglering av bebyggelsen ändå anses erforderlig med avseende t. ex. på tomtplats storlek, avstånd till väg m. m. Redan med nuvarande lagstiftning hava utomplansbestämmelser fastställts för stora områden. Genom byggnadslagen blir tillämpningsområdet för utomplansbestämmelser ytterligare utvidgat, vilket med oförändrad lydelse av förenämnda bestämmelser i 19 kap. 5 § andra stycket jorddelningslagen skulle medfört, att länsstyrelsen blivit fastställelsemyndighet för alla avstyckningar inom vidsträckta områden av ren landsbygdskaraktär, där regler av jordpolitisk natur gälla. Konsekvensen härav hade blivit, att fastställelsebefogenheten i än större omfattning skulle undandragits fastighetsbildningsmyndigheterna, där tillgång finnes till den sakkunskap i jordbruksfrågor, som saknas hos länsstyrelsen.

I nu föreliggande proposition har detta uppmärksamrats, och länsstyrelsens befogenhet att fastställa avstyckning inom utomplansområden har genom ändring av förberörda lagrum i 19 kap. jorddelningslagen borttagits.

Genom denna lagändring har alltså en förenklad fastställelseprocedur erhållits för betydande områden. Ovan påtalade olägenheter kvarstå emellertid alltför för den stora mängd avstyckningar, som komma att ske inom tätorter, för vilka t. ex. byggnadsplaner och avstyckningsplaner finnas. Någon sådan lagändring, varigenom fastställelseprövningen av gränsbestämning vid avstyckning överflyttats från ägodelningsdomaren till överlantmätaren — en åtgärd, som föreslagits av de s. k. fastighetsbildnings-sakkunniga och vilken bl. a. tillstyrkts av häradshövdingeföreningen — har icke föreslagits i den framlagda propositionen.

I nyssberörda uttalande av riksdagsrevisorerna ha dessa på anförda skäl ifrågasatt, att fastställelseförfarandet beträffande avstyckningsförrättningar *i sin helhet* borde kunna anförtros åt lantmäteriorganisationen.

Kungl. lantmäteristyrelsen har den 20 januari 1947 avgivit underdånigt utlåtande över här förutnämnda utdrag ur riksdagsrevisorernas berättelse. Ur detsamma återgives här följande avsnitt, som berör frågan om behörigheten att meddela fastställelse å avstyckning.

»För att vinna en snabbare handläggning av avstyckningsförrättningarna samt större enkelhet vid deras fastställande synes det lantmäteristyrelsen vara önskvärt, att den formella prövningen av plansynpunkterna vid avstyckning helt överlåtes åt fastighetsbildningsmyndigheterna. Bedömandet av avstyckningens lämplighet bör sålunda ingå som ett normalt led i avstyckningsförrättningens handläggning. Lantmätaren bör efter vederbörlig utredning lämna besked huruvida tillstånd till avstyckningen, bl. a. med hänsyn till plansynpunkterna, medgives eller icke. I händelse av tvekan om avstyckningens tillåtlighet bör förhandsbesked dock kunna inhämtas genom underställning i vanlig ordning till ägodelningsrätten. Vid fastställelseprövningen, som alltså bör ske hos de vanliga jorddelningsmyndigheterna, närmast överlantmätaren, bör tillses att plansynpunkterna blivit vederbörligen beaktade vid förrättningen. I alla dessa fall måste emellertid iakttagas, att yttrande från planmyndigheterna inhämtas i erforderlig omfattning och att all rimlig hänsyn tages till den mening som dessa uttala. Den föreslagna förenklingen medför därför, oaktat ansvaret formellt övergår till fastighetsbildningsmyndigheterna, icke någon saklig minskning av planmyndigheternas inflytande i avstyckningsärenden. Men både för lantmäteriet och för länsarkitektkontoren skulle en minskning i arbetsbördan vinnas.»

Undertecknade, som gilla den uppfattning, som kommit till uttryck i ovannämnda kungl. styrelsens skrivelse, få under hänvisning till det anförda hemställa,

att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 232 måtte besluta sådan ändring i jorddelningslagens regler om fastställelse, dels beträffande avstyckning, att behörigheten härtill helt överflyttas på jorddelningsmyndigheterna, närmast överlantmätaren, under iakttagande av vad lantmäteristyrelsen anfört beträffande länsarkitektens hörande i erforderlig omfattning, dels beträffande gränsbestämning i samband med avstyckning, att fastställelsen överflyttas från ägodelningsdomaren till överlantmätaren, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext.

Stockholm den 7 maj 1947.

Gust. Björkman.

F. O. Ericson,
Boxholm.

Gust. E. Andersson.

Axel Mannerskantz.

Alb. Ramberg.

E. A. Lindblom.

Edwin Berling.
